

for. Der var ikke noget andet Amt, som tilnærmelsesvis naaede det; det Amt, som kom det nærmest, var Præstø Amt med 735 Gaarde og 3,920 Tdr. Hartkorn, og de andre vare for Storstedelen langt derunder. Naar den ærede Ordfører for os Forslagsstillere (Monrad) gjentagne Gange har fremhævet den Humanitet, som han havde fundet hos Lehnbesidderne netop i saadanne Forhold, antager jeg, at det for en Del idetmindste stammer derfra, at det fornemlig er paa Volland, hans Virksomhed er falden. Thi det er jo bekendt, at Volland er den Del af Landet udenfor Sjælland, altsaa af Derne, hvor der for Tiden findes mindst Fæstegods. Den 1ste Januar 1879 udgjorde det knap 6 pCt. af Volland-Falsters Hartkorn. Derimod for Hjens, Langelands og Vros Vedkommende var Forholdet et helt andet; der var over 17 pCt. af Hartkornet fæstebundet, og der tror jeg ikke, man kan sige, at der saa gjennemgaende er Billighed hos Lehnbesidderne til at sælge, at ikke en Lov som denne kunde være meget ønskelig. Man har sagt, og det er navnlig fremhævet af den ærede Folkethingsmand for Københavns 1ste Valgfreds (Rimestad), at det var Forudsætningen ved Lovene af 1861 og 1872, at dermed var i Grunden nu det hele Forhold ordnet, saaledes at nu kunde man ganske rolig overlade til Frivillighedens Bei at faae det Øvrige bragt istand. Jeg tror ikke, at det ærede Medlem har Ret deri, jeg veed ikke, hvorpaa han støtter denne Forudsætning, og jeg tvivler om, at han vil kunne nærmere begrunde den. Jeg, som har deltaget i disse Forhandlinger, erindrer idetmindste ikke, hvad der skulde give Ret dertil; jeg erindrer tværtimod Udtalelser, der gaa i den modsatte Retning. Jeg skal f. Ex. nævne, hvad en af de Mænd, som dengang tog mest Del i Forhandlingerne, nemlig S. A. Hansen, udtalte. Han sagde den 5te November 1868 — det var altsaa i Tiden midt imellem disse Loves Bedtagelse — her i Salen følgende: „Efterhaanden som Fæstegodsset formindskes, vil det frivillige Kjøb og Salg mere og mere standse, og der vil blive et Kvantum Jord tilbage, som ikke kan forsvinde ad anden Bei, end at der til Slutning gives en Evangslov for at gjøre Ende paa Forholdet“. Det er en saadan Forudsigelse af, hvad der er sket, at det forekommer mig, at den ikke alene staaer i fuldkommen Mod sætning til, hvad det ærede Medlem nu mente var Forudsætningen, men at den er gaaet i Opfyldelse saa at sige Ord til andet. Det er i Virkeligheden gaaet saaledes, at det, der sælges ad Frivillighedens Bei, er formindsket i en saadan Grad, at det er høist betænkeligt vedblivende at overlade

denne Sag til Frivilligheden. Det ærede Medlem sagde rigtignok, at det gif meget raft med de frivillige Salg, men det blev kun ved Ord, han kom ikke med Beviser. (Rimestad: Jeg anførte Tal.) Ja, men det var saadanne, hvoraf man Intet kunde se. Jeg skal tillade mig at komme med Tal, og jeg vil se, om det ærede Medlem kan bevise, at de ere urigtige. De Tal, jeg skal nævne, ere tagne af det statistiske Bureaus Meddelelser; det vil deraf ses, at der ganske vist var nogle Aar, hvori det gif temmelig raft med Salget, særlig i Aarene fra 1871—74, men derefter kom der en overordentlig betænkelig Tilbagegang i det frivillige Salg, som synes at vidne om, at det Tidspunkt virkelig er kommet, som S. A. Hansen spaaede om, at det efterhaanden vilde standse saaledes, at der ikke vil være Andet at gjøre end at give en Evangslov. Der var nemlig i 1874 blevet solgt 3,797 Tdr. Hartkorn Fæstegods; men i 1874 solgtes der kun 1867 Tdr., i 1876 kun 1647, i 1877 kun 731 og i 1878 kun 527 Tdr. Hartkorn Fæstegods. Dette kalder jeg en meget stærk og meget paafaldende Tilbagegang. Dernæst er der endnu et Aar, for hvilket man har nogle Meddelelser, som jeg antager maa være nogenlunde paalidelige, skjøndt de ikke ere meddelte paa samme Sted som de, jeg nævnte. Det er nemlig Aaret 1879, i hvilket der er en lille Fremgang, dog ikke større end til 639 fra 527 Tdr. Altsaa, hvis der ikke i de senere Aar har viist sig et meget forbausende andet Resultat, hvad jeg ikke tror, kan man sige, at Salget ad Frivillighedens Bei er i en overordentlig betænkelig Tilbagegang, saa at det vel kan være paa Tide, at man forbereder den Lov — vi vide jo meget godt, at en saadan Lov ikke kommer igjennem strax, navnlig har jeg ingeninde gjort mig nogen Skuffelse om, at den skulde gaa igjennem ved denne Regjerings Medvirkning — som vil være nødvendig til engang at gjøre Ende paa et Forhold, som vi gennem Aarhundreder have erkjendt er for døveligt for Samfundet, og den Omstændighed, at Lovforslaget nu omfatter en mindre Del af Landet end tidligere, da det omfattede den største Del, er ikke tilstrækkelig til at berøve det sin Karakter. Tværtimod maa de Egne, der endnu maa lide under, at de have Lehnbesiddere, som ikke ville sælge en Stump af deres Jord, i hvad der end bydes dem, i Virkeligheden have god Grund til at forlange, at Lovgivningsmagten træder til og hjælper dem til at faae Del i det Gode, den har bragt den øvrige Del af Landet. Det ærede Medlem vilde ikke lade det gjælde, at denne Lov skulde kunne siges at være Noget, der kunde hjælpe til Fyldestgjørelsen af Grundlovens Bestemmelse